

موضوع تدریس: آناتومی تنه ۲- (ابدومن-پلوپیس)	مدت تدریس: ۲۵ ساعت
پیش نیاز: آناتومی تنه ۱- (توراکس)	محل اجرا: دانشکده پزشکی
گروه هدف: دانشجویان رشته پزشکی	مقطع: علوم پایه
تعداد واحد: ۱/۵ واحد	نوع واحد: نظری
نیمسال: ..... دوم..... سال تحصیلی: ۹۶-۹۵...	گروه مدرسین: دکتر علی اکبر رجب زاده

هدف کلی:

آشنایی دانشجویان با ساختارهای آناتومیک نواحی شکم و لگن با تاکید بر مجاورت های ارگانها در بدن و نیز تشخیص اجزاء تشکیل دهنده شکم و لگن در تصاویر رادیولوژی و کاربرد کلینیکی آنها

اهداف اختصاصی:

دانشجو پس از پایان دوره باید بتواند:

۱. فاشیای جدار قدامی شکم را توضیح دهد.
۲. اهمیت فاشیای سطحی شکم را مشخص نماید.
۳. عضلات دیواره قدامی-طرفی شکم و اتصالات آنها را نام ببرد.
۴. موقعیت عضلات دیواره قدامی- طرفی شکم را بیان نماید.
۵. عمل و عصب این عضلات را نام ببرد.
۶. موقعیت آپونوروز عضلات دیواره شکمی را شرح دهد.
۷. اتصالات این آپونوروزها و اهمیت آنها را بیان نماید.
۸. عضلات دیواره خلفی شکم، اتصالات، عمل و عصب آنها را نام ببرد.
۹. غلاف رکتوس و محتویات آن همراه با اهمیت بالینی آن را شرح دهد.
۱۰. عروق دیواره شکم و منشاء هر یک و مسیر آنها را مشخص نماید.
۱۱. اعصاب دیواره شکم و موقعیت هر یک را توضیح دهد.
۱۲. موقعیت کانال اینگوئینال را مشخص نماید.
۱۳. سوراخ های این کانال و محل هر یک را شرح دهد.
۱۴. ساختمان های تشکیل دهنده هر یک از دیواره های کانال را نام ببرد.

۱۵. محتویات کانال اینگوئینال را شرح دهد.
۱۶. نقاط ضعیف مربوط به کانال را توضیح دهد.
۱۷. عوامل موثر در تقویت کانال را توضیح دهد.
۱۸. هر نیاهای مربوط به کانال را شرح دهد.
۱۹. نقاط ضعیف موجود در دیواره شکم و اهمیت بالینی آنها را بیان نماید.
۲۰. انواع هر نیاهای جداره های شکم را شرح دهد.
۲۱. تفاوت هر نیاهای را شرح دهد.
۲۲. انواع برشهای جراحی جدار شکم را نام ببرد.
۲۳. موقعیت اعضاء داخل شکم را مشخص نماید.
۲۴. پرده صفاق و موقعیت آن را شرح دهد.
۲۵. مختصری از چگونگی تکامل پرده صفاق را بیان نماید.
۲۶. صفاق جداری و احشایی را شرح دهد.
۲۷. وضعیت صفاق هر یک از اعضاء را شرح دهد.
۲۸. اعضاء داخل صفاقی و دارای مزو، بین صفاقی و خلف صفاقی را مشخص نماید.
۲۹. موقعیت و وضعیت مزانتراها را شرح دهد.
۳۰. امنتوم ها و موقعیت هر یک و اتصالات آنها را شرح دهد.
۳۱. موقعیت و مجاورات ساک بزرگ و کوچک را شرح دهد.
۳۲. موقعیت و مجاورات سوراخ اپیپلوئیک را بیان نماید.
۳۳. فضاهای داخل حفره شکم را شرح دهد.
۳۴. اهمیت فضاهای داخل شکم را شرح دهد.
۳۵. کمپارتمنت های حفره صفاقی و اهمیت آنها را بیان نماید.
۳۶. وضعیت صفاق کبد را شرح دهد.
۳۷. رباط های مربوط به صفاق را توضیح دهد.
۳۸. وضعیت صفاق در پایین شکم و لگن را شرح دهد.
۳۹. ریس های تشکیل شده در حفره شکم را مشخص نماید.
۴۰. عروق صفاق را نام ببرد.
۴۱. چگونگی عصب دهی صفاق را شرح دهد.
۴۲. اهمیت بالینی صفاق را توضیح دهد.
۴۳. تفاوت دردهای صفاقی با منشأ صفاق جداری و احشایی را تشخیص داده و علت دردهای ارجاعی را بیان نماید.
۴۴. چگونگی تقسیم بندی بالینی نواحی چهار گانه و نه گانه شکم را شرح دهد.
۴۵. موقعیت و مجاورات مری شکمی را توضیح دهد.
۴۶. موقعیت معده در تقسیمات شکم را مشخص نماید.
۴۷. وضعیت صفاق معده را توضیح دهد.
۴۸. قسمت های مختلف معده را مشخص نماید.
۴۹. مجاورات معده را شرح دهد.
۵۰. موقعیت ساک کوچک با معده را بیان نماید.
۵۱. ساختار های داخل معده را شرح دهد.
۵۲. موقعیت و اهمیت کاردیا و پیلور را توضیح دهد.
۵۳. عروق معده و تخلیه لنفاوی معده را نام ببرد.

۵۴. اعصاب معده را شرح دهد.
۵۵. موقعیت دئودنوم در تقسیمات شکم را مشخص نماید.
۵۶. وضعیت صفاق دئودنوم را توضیح دهد.
۵۷. قسمت های مختلف دئودنوم را مشخص نماید.
۵۸. مجاورات بخش های مختلف دئودنوم را شرح دهد.
۵۹. عروق، لنف و اعصاب دئودنوم را بیان نماید.
۶۰. موقعیت ژوژونوم و ایلئوم در تقسیمات شکم را مشخص نماید.
۶۱. وضعیت صفاق ژوژونوم و ایلئوم را توضیح دهد.
۶۲. تفاوت های ژوژونوم و ایلئوم را مشخص نماید.
۶۳. عروق، لنف و اعصاب ژوژونوم و ایلئوم را بیان نماید.
۶۴. موقعیت سکوم در تقسیمات شکم را مشخص نماید.
۶۵. وضعیت صفاق سکوم را توضیح دهد.
۶۶. مجاورات سکوم را شرح دهد.
۶۷. عروق، لنف و اعصاب سکوم را بیان نماید.
۶۸. موقعیت و صفاق آپاندیس را شرح دهد.
۶۹. انواع واریاسیون های آپاندیس را توضیح دهد.
۷۰. موقعیت قسمت های مختلف انواع کولون را شرح دهد.
۷۱. مجاورات کولون ها را توضیح دهد.
۷۲. عروق، لنف و اعصاب سکوم را بیان نماید.
۷۳. آناتومی رادیولوژیک لوله گوارش را بیان کند.
۷۴. تفاوت عکس ساده شکمی با تصاویر رادیولوژیک انجام شده به روش بلع و یا تنقیه باریوم را مشخص نماید.
۷۵. قسمتهای مختلف لوله گوارشی را در تصاویر رادیولوژیک تشخیص داده و تفکیک نماید.
۷۶. آناتومی بالینی - جراحی و واریاسیون های خونرسانی بخش های مختلف لوله گوارشی را بیان نماید.
۷۷. موقعیت کبد را در تقسیمات شکم آن را مشخص نماید.
۷۸. وضعیت صفاق کبد را مشخص نماید.
۷۹. ناف کبد و ساختار های اطراف آن را شرح دهد.
۸۰. انواع رباط های کبدی را توضیح دهد.
۸۱. مجاورات کبد را نام ببرد.
۸۲. مجاری کبدی را مشخص نماید.
۸۳. تقسیم بندی لوبار و سگمنتال کبد و اهمیت بالینی آنها را بیان نماید.
۸۴. تفاوت تقسیم بندی آناتومیک و فیزیولوژیک کبد را توضیح دهد.
۸۵. عروق و اعصاب کبد را بیان نماید.
۸۶. موقعیت کیسه صفرا را در تقسیمات شکم و صفاق آن را مشخص نماید.
۸۷. مجاورات کیسه صفرا را نام ببرد.
۸۸. سیستم مجاری صفراوی را شرح دهد.
۸۹. موقعیت پانکراس را در تقسیمات شکم و صفاق آن را مشخص نماید.
۹۰. قسمت های مختلف پانکراس را نام ببرد.
۹۱. مجاورات پانکراس را نام ببرد.
۹۲. مجاری پانکراسی را مشخص نماید.

۹۳. موقعیت بخش آندوکراین در پانکراس را مشخص نماید.
۹۴. عروق و اعصاب پانکراس را بیان نماید.
۹۵. موقعیت طحال را در تقسیمات شکم و صفاق آن را مشخص نماید.
۹۶. مجاورت طحال را نام ببرد.
۹۷. عروق و اعصاب طحال را بیان نماید.
۹۸. انواع واریاسیون های آناتومیک کبد و مجاری صفراوی را نام ببرد.
۹۹. آناتومی بالینی و رادیولوژیک سیستم صفراوی و کبد را بیان نماید.
۱۰۰. موقعیت آئورت شکمی را شرح دهد.
۱۰۱. مجاورت آئورت را نام ببرد.
۱۰۲. شاخه های جدا شده از آئورت شکمی را نام ببرد.
۱۰۳. مسیر هر یک از شاخه ها و خون رسانی هر عضو از شاخه مربوطه را نام ببرد.
۱۰۴. قوس ها و واریاسیون های شریانی اطراف لوله گوارشی و غدد ضمیمه آنرا بیان نماید.
۱۰۵. چگونگی شکل گیری ورید اجوف تحتانی را شرح دهد.
۱۰۶. مجاورت و شاخه های جانبی IVC را توضیح دهد.
۱۰۷. ورید پورت و مجاورت آن را شرح دهد.
۱۰۸. اناستوموز های پورتو- کاوا، محل و اهمیت بالینی آن را نام ببرد.
۱۰۹. نحوه تخلیه لنفاوی بخش های مختلف لوله گوارشی و غدد ضمیمه گوارشی را شرح دهد.
۱۱۰. وضعیت تنه سمپاتیک در شکم را مشخص نماید.
۱۱۱. مجاورت آن را نام ببرد.
۱۱۲. چگونگی ارتباط اعصاب نخاعی با تنه سمپاتیک را مشخص نماید.
۱۱۳. نحوه توزیع اعصاب سمپاتیک را در شکم مشخص کند.
۱۱۴. شبکه های عصبی را در شکم شرح دهد.
۱۱۵. توزیع اعصاب از این شبکه ها به اعضاء را شرح دهد.
۱۱۶. موقعیت عصب واگ را در شکم مشخص نماید.
۱۱۷. چگونگی عصب دهی اعصاب پاراسمپاتیک در شکم را شرح دهد.
۱۱۸. موقعیت کلیه ها و صفاق آن را توضیح دهد.
۱۱۹. ساختار آناتومی داخل کلیه ها را نام ببرد.
۱۲۰. مجاورت کلیه ها را نام ببرد.
۱۲۱. مسیر جمع آوری و خروج ادرار را توضیح دهد.
۱۲۲. موقعیت حالب شکمی، مسیر و مجاورت مهم آن را نام ببرد.
۱۲۳. موقعیت تنگی های حالب و اهمیت بالینی آن را مشخص نماید.
۱۲۴. موقعیت آناتومیک و مجاورت غدد آدرنال راست و چپ را توضیح دهد.
۱۲۵. نحوه جا گذاری و موقعیت آناتومیک استخوان هیپ را مشخص نماید.
۱۲۶. قسمت های مختلف این استخوان را نام ببرد.
۱۲۷. ویژگی های دقیق استخوانی هر بخش را مشخص نماید.
۱۲۸. ویژگی های مختلف استخوان خاجی و دنبالچه را نام ببرد.
۱۲۹. چگونگی مفصل شدن این استخوان ها را توضیح دهد.
۱۳۰. انواع لگن و مشخصه های کلی هر یک را نام ببرد.
۱۳۱. اقطار، زوایا، محور ها و سطوح لگن را توضیح دهد.

۱۳۲. دهانه های ورودی و خروجی لگن را مشخص نماید.
۱۳۳. اقطار هر یک و نحوه اندازه گیری آنها را توضیح دهد.
۱۳۴. نحوه مفصل شدن استخوان های ناحیه لگن را شرح دهد.
۱۳۵. رباط های مهم مفاصل و اهمیت آنها را نام ببرد.
۱۳۶. عضلات و موقعیت هر یک از عضلات دیواره خلفی و طرفی لگن را مشخص نماید.
۱۳۷. اتصالات، عمل و عصب هر عضله را نام ببرد.
۱۳۸. موقعیت دیافراگم لگنی و بخش های مختلف آن را نام ببرد.
۱۳۹. اتصالات، عمل و عصب عضلات دیافراگم لگنی را نام ببرد.
۱۴۰. عضله لواتور آنی اهمیت و نقش آن را شرح دهد.
۱۴۱. فاشیاهای مختلف ناحیه لگن را مشخص نماید.
۱۴۲. اتصالات فاشیاهای این ناحیه را توضیح دهد.
۱۴۳. آناتومی بالینی دیافراگم لگنی را توضیح دهد.
۱۴۴. موقعیت ناحیه پرینه را مشخص نماید.
۱۴۵. چگونگی تقسیم بندی ناحیه پرینه به مثلث های اوروژنیتال و آنورکتال را توضیح دهد.
۱۴۶. فاشیاهای ناحیه پرینه را نام ببرد.
۱۴۷. موقعیت این فاشیاهای ناحیه پرینه را مشخص نماید.
۱۴۸. اتصالات فاشیاهای پرینه را مشخص نماید.
۱۴۹. عضلات مختلف ناحیه پرینه را نام ببرد.
۱۵۰. اتصالات، عمل و عصب این عضلات را نام ببرد.
۱۵۱. اهمیت جسم پرینه را توضیح دهد.
۱۵۲. موقعیت فضای (بن بست) پرینه سطحی و محتویات آن را شرح دهد.
۱۵۳. موقعیت فضای (بن بست) پرینه عمقی و محتویات آن را شرح دهد.
۱۵۴. موقعیت آناتومیک و مجاورت حالب لگنی را توضیح دهد.
۱۵۵. موقعیت مثانه و صفاق آن را شرح دهد.
۱۵۶. سطوح و قسمت های مختلف مثانه را مشخص نماید.
۱۵۷. مجاورت مثانه در دو جنس را نام ببرد.
۱۵۸. موقعیت اورترا در دو جنس را شرح دهد.
۱۵۹. آناتومی بالینی دستگاه ادراری را شرح دهد.
۱۶۰. آناتومی رادیولوژیک سیستم ادراری را بیان نماید.
۱۶۱. تنگی های آناتومیک حالب و نیز بخش های مختلف سیستم ادراری را در تصاویر رادیولوژیک مشخص نماید.
۱۶۲. موقعیت آناتومیک و مجاورت کولون سیگموئید را شرح دهد.
۱۶۳. نحوه قرارگیری مزوی سیگموئید و اهمیت بالینی ریس اینترسیگموئید را بیان نماید.
۱۶۴. موقعیت رکتوم و صفاق آن را مشخص نماید.
۱۶۵. مجاورت رکتوم را نام ببرد.
۱۶۶. قسمت های مختلف رکتوم را توضیح دهد.
۱۶۷. موقعیت کانال آنال را شرح دهد.
۱۶۸. مجاورت کانال آنال را نام ببرد.
۱۶۹. قسمت های مختلف کانال آنال را نام ببرد.
۱۷۰. موقعیت حفره ایسکیوآنال (ایسکیورکتال) را مشخص نماید.

۱۷۱. مجاورات حفره ایسکیورکتال را نام ببرد.
۱۷۲. محتویات حفره را نام ببرد.
۱۷۳. قسمت های مختلف دستگاه تناسلی در مرد را نام ببرد.
۱۷۴. موقعیت هر بخش را مشخص و مجاورات مهم را نام ببرد.
۱۷۵. مسیر عبور اسپرم را در این دستگاه توضیح دهد.
۱۷۶. غدد این دستگاه، اهمیت و موقعیت هر یک را شرح دهد.
۱۷۷. لایه های مختلف کیسه بیضه را نام ببرد.
۱۷۸. موقعیت بیضه ها را در کیسه بیضه مشخص نماید.
۱۷۹. مجاری سمینی فرس، مستقیم، شبکه بیضه و افرنت را شرح دهد.
۱۸۰. موقعیت اپیدیدیمیس را مشخص نماید.
۱۸۱. قسمت های مختلف اپیدیدیمیس را نام ببرد.
۱۸۲. طناب اسپرماتیک و مسیر آن را مشخص نماید.
۱۸۳. محتویات طناب اسپرماتیک را نام ببرد.
۱۸۴. مجرای دفران را شرح دهد.
۱۸۵. موقعیت و مجاورات کیسه منوی را شرح دهد.
۱۸۶. چگونگی تشکیل مجرای انزالی را توضیح دهد.
۱۸۷. موقعیت و مجاورات غده پروستات را شرح دهد.
۱۸۸. مجاورات غده را نام ببرد.
۱۸۹. مجاری غده را بیان نماید.
۱۹۰. غدد بولبواورترا و موقعیت آن را شرح دهد.
۱۹۱. پنیس و فاشیاهای آن را مشخص نماید.
۱۹۲. عروق و اعصاب آن را نام ببرد.
۱۹۳. اجسام غاری و اسفنجی آن را توضیح دهد.
۱۹۴. بخش های مختلف دستگاه تناسلی در زن را نام ببرد.
۱۹۵. موقعیت تخمدان و صفاق آن را شرح دهد.
۱۹۶. ساختمان های درونی تخمدان را در قبل و بعد از بلوغ توضیح دهد.
۱۹۷. این ساختمان ها را در زمان های مختلف یک سیکل و بارداری شرح دهد.
۱۹۸. موقعیت لوله رحم و صفاق مربوط به آن را شرح دهد.
۱۹۹. بخش های مختلف لوله رحم را نام ببرد.
۲۰۰. آناتومی بالینی تخمدان و لوله رحم را شرح دهد.
۲۰۱. موقعیت رحم و صفاق آن را شرح دهد.
۲۰۲. قسمت های مختلف رحم را نام ببرد.
۲۰۳. رباط های مختلف مرتبط با رحم و سرویکس و اهمیت هر یک را مشخص نماید.
۲۰۴. مجاورات رحم و سرویکس را نام ببرد.
۲۰۵. زوایا و محور های مختلف رحم و سرویکس و اهمیت هر یک را شرح دهد.
۲۰۶. بخش های مختلف داخل رحم را مشخص نماید.
۲۰۷. موقعیت واژن را مشخص نماید.
۲۰۸. مجاورات مهم آن را نام ببرد.
۲۰۹. بخش های مختلف اکسترنال ژنیتال را توضیح دهد.

۲۱۰. آناتومی بالینی دستگاه تناسلی زن را شرح دهد.
۲۱۱. موقعیت شریان اصلی لگن (ایلیاک داخلی) را مشخص نماید.
۲۱۲. شاخه های این شریان موقعیت و مسیر هر یک را نام ببرد.
۲۱۳. مجاورت شریان های مهم لگن را نام ببرد.
۲۱۴. موقعیت، انشعابات ورید ایلیاک داخلی را شرح دهد.
۲۱۵. چگونگی تخلیه لنفاوی اعصاب ناحیه لگن را توضیح دهد.
۲۱۶. موقعیت اعصاب سوماتیک و اتونومیک ناحیه لگن را توضیح دهد.
۲۱۷. عصب دهی پوستی ناحیه لگن و شاخه های هر یک را نام ببرد.
۲۱۸. نحوه توزیع اعصاب سمپاتیکی و پاراسمپاتیکی اعصاب لگن را شرح دهد.
۲۱۹. شبکه های عصبی اتونومیک ناحیه لگن و چگونگی تشکیل آنها را شرح دهد.

محتوا و ترتیب ارائه:

جلسه	تاریخ	عناوین	مجریان
اول		جدار شکم (استخوان ها، عضلات و عروق و اعصاب جداره های آنترولترال و پوسترپور شکم)	دکتر رجب زاده
دوم		کانال اینگوئینال و انواع نواحی ضعیف جدار شکم	دکتر رجب زاده
سوم		صفاق (تکامل صفاق، لایه ها، ساک ها، مزوها و اومنوم ها)	دکتر رجب زاده
چهارم		صفاق (کمپارتمنت ها، رباط ها، چین ها و بن بست های صفاقی، دردهای با منشا صفاق)	دکتر رجب زاده
پنجم		آناتومی لوله گوارش (مری شکمی، معده، دئودنوم، ژژونوم و ایلئوم)	دکتر رجب زاده
ششم		آناتومی لوله گوارش (سکوم، آپاندیس، کولون صعودی، کولون عرضی و کویون نزولی)	دکتر رجب زاده
هفتم		آناتومی غدد ضمیمه گوارش (کبد، کیسه صفرا، مجاری صفراوی، پانکراس و طحال)	دکتر رجب زاده
هشتم		عروق و اعصاب شکم	دکتر رجب زاده
نهم		آناتومی کلیه ها و حالب شکمی و غدد آدرنال	دکتر رجب زاده
دهم		استخوان بندی و عضلات لگن	دکتر رجب زاده
یازدهم		آناتومی ناحیه پرینه (محدوده، عضلات و فاسیاهای، بن بست های پرینه)	دکتر رجب زاده
دوازدهم		احشاء لگنی مشترک در دو جنس (مثانه، حالب لگنی، کولون سیگموئید، رکتوم و کانال آنال)	دکتر رجب زاده
سیزدهم		دستگاه تناسلی مذکر (اسکروتوم، بیضه، اپی دیدیم، واز دفران، پروستات، سمینال وزیکول، غدد کوپر و پنیس)	دکتر رجب زاده

دکتر رجب زاده	دستگاه تناسلی مونث (تخمدان، لوله های فالوپ، رحم، واژن و دستگاه ژنیتال خارجی)	چهاردهم
دکتر رجب زاده	عروق خونی، لنف و اعصاب جداره ها و احشاء لگن بانضمام عروق خونی و اعصاب ناحیه پرینه	پانزدهم

روش تدریس:

ارائه با پاورپوینت و بصورت سخنرانی همراه با پرسش و پاسخ در بحث های گروهی

مواد آموزشی (وسائل کمک آموزشی):

دیپتا پروژکتور - کامپیوتر - نرم افزار Pointer , Power point , وایت بورد، ماژیک،

وظایف و تکالیف دانشجوی:

حضور منظم در کلاس های درس

شرکت در بحث های گروهی

آمادگی و مطالعه مطالب جلسات قبل

ارائه کنفرانس یا تحقیق و ترجمه مطالب علمی مرتبط با واحد درسی در صورت علاقمند بودن دانشجوی

روش سنجش دانشجوی:

آزمون های بدون اطلاع قبلی و پرسش های شفاهی (کوئیز) مجموعاً ۱ نمره

امتحان میان ترم تا ابتدای مبحث کبد مجموعاً ۸ نمره

امتحان پایان ترم از ابتدای کبد تا پایان مجموعاً ۱۰ نمره

حضور و غیاب و فعالیت کلاسی مجموعاً ۱ نمره

منابع مطالعه:

- 1- Richard S. Snell, Clinical anatomy for medical students, Last Edition
- 2- Richard Derk et al, Gray s Anatomy for Students, Last Edition
- 3- Rajabzadeh AA et al, Clinical Anatomy of the Trunk: with Radiological and Surgical Anatomy, 1st Edition, 1395.